

Dizajn knjige umjetnka: Mladi umjetnici

Kadežabek, Anabela Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:624984>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 215/MED/2023

Dizajn umjetničke knjige: Mladi umjetnici

Anabela Karla Kadežabek, 3625/336

Koprivnica, rujan 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Medijski dizajn

Završni rad br. 215/MED/2023

Dizajn umjetničke knjige: Mladi umjetnici

Student

Anabela Karla Kadežabek, 3625/336

Mentor

Igor Kuduz, doc. art.

Koprivnica, rujan 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJ preddiplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK Anabela Karla Kadežabek

MATIČNI BROJ 3625/336

DATUM 4.9.2023

KOLEGIJ

NASLOV RADA Dizajn knjige umjetnika: Mladi umjetnici

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Artist book design: Young artists

MENTOR Igot Kuduz

ZVANJE doc.art.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. art. Andro Giunio, predsjednik
2. doc. art. Niko Mihaljević, član
3. doc. art. Igor Kuduz, član
4. doc. art. Iva-Matija Bitanga, zamjenski član
- 5.

Zadatak završnog rada

BROJ 215/MED/2023

OPIS

U završnom su radu predstavljeni mladi umjetnici, odnosno, mladi ljudi koji se bave nekom granom umjetnosti, stječu znanja kako iz života tako i iz zanimanja u kojem djeluju. Opisani su ljudi koji su znani u nekim krugovima ljudi, ali njihova djelatnost još nije dosegla opću poznatost. Bitnost ideje i publikacije knjige pronalazi se u spomenu umjetnika i afirmaciji njihovog djelovanja. Praktični dio završnog rada predstavlja umjetnička knjiga već navedenog sadržaja i dizajn iste. U pisanom dijelu opisana je teorijska podloga rada i definiran je proces izrade: tehnika kolažiranja.

U radu je potrebno:

- istražiti povijest i primjenu umjetničke knjige
- osmisliti metode i grafičku tehnologiju
- provesti intervjue i prikupiti potrebne informacije
- koncipirati i oblikovati prijelom knjige

ZADATAK URUČEN

4.9.2023

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Predgovor

Kao član umjetničke zajednice upoznala sam se s činjenicom da je ponekad teško doći na površinu i prikazati svoj rad i djelo što često zna biti frustrirajuće. U moru informacija koje se pružaju ljudima na različite načine kroz društvene mreže, televiziju, radio ili neki četvrti izvor, ponekad je nemoguće svoju kreativnost uvrstiti u takav sadržaj. Problem umjetnika čiji se rad gubi u sjeni aktualnosti i raznih usputnih vijesti, riješit će se platformom koja okuplja upravo takva imena i prikazuje njihove priče. Umjetnička knjiga pod nazivom *Mladi umjetnici* pridonosi prepoznavanju i podršci talentiranih umjetnika koji možda nisu dovoljno prepoznati, a tako se stvara i kulturni doprinos i promocija umjetničke raznolikosti i kreativnosti.

Sažetak

Ovaj je završni rad nastao kao odgovor na suvremeni način života, onaj ubrzani i užurbani. Informacije koje dobivamo brzo se i bez osvrta probavljaju, ljudi ne mare za kvalitetu ponuđenog sadržaja, a ona je često samo na razini zabave i razbibrige.

Kako bih ljudima približila kvalitetu djelovanja, odlučila sam napisati rad koji prikazuje mlade umjetnike, ljude čije stvaralaštvo nije doseglo svjetske razmjere, ljude koji rade za sebe i zajednicu. Kao produkt ove problematike, nastala je umjetnička knjiga biografskog sadržaja čija je zadaća promotivnog karaktera. Svaki od umjetnika ispričao je svoju priču, a umjetnička ih je knjiga, izrađena tehnikom kolaža, sve objedinila.

Ključne riječi: umjetnička knjiga, kolaž, umjetnik, intervju, biografija, fotografija

Abstract

This final work was created as a response to the modern way of life, the accelerated and hectic one. The information we receive is digested quickly and without review, people do not care about the quality of the content offered, and it is often only at the level of entertainment and entertainment.

In order to bring the quality of work closer to people, I decided to write a work that shows young artists, people whose creativity has not reached world scale, people who work for themselves and the community. As a product of this problem, an artists' book with biographical content was created, the task of which is promotional in nature. Each of the artists told their story, and the artists' book, made using the collage technique, united them all.

Keywords: artists' book, collage, artist, interview, biography, photo

Popis korištenih kratica

PDF Portable Document Format
Format datoteke fotografskog i tekstualnog sadržaja s izvornim izgledom dokumenta

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Umjetnička knjiga.....	2
2.1.	Umjetnost kao ideja ljudskog djelovanja	2
2.2.	Počeci umjetničke knjige	3
2.3.	Tri velika „D”	4
2.3.1.	<i>Distribucija</i>	5
2.3.2.	<i>Demokratizacija ideja</i>	6
2.3.3.	<i>Definicija</i>	7
3.	Tehnike i mediji umjetničke knjige	8
3.1.	Tiskarske tehnike.....	8
3.1.1.	<i>Tehnike plošnog tiska</i>	9
3.1.2.	<i>Tehnike dubokog tiska</i>	9
3.1.3.	<i>Tehnika visokog tiska</i>	10
3.1.4.	<i>Tehnika propusnog tiska</i>	10
3.1.5.	<i>Digitalne tiskarske tehnike</i>	11
3.2.	Mediji umjetničke knjige	11
3.2.1.	<i>Fotografija</i>	12
3.2.2.	<i>Slikarstvo</i>	12
3.2.3.	<i>Tipografija</i>	13
3.2.4.	<i>Kolaž</i>	14
3.2.5.	<i>Vezivanje i format</i>	14
3.2.6.	<i>Materijali</i>	15
3.2.7.	<i>Digitalna umjetnost</i>	16
4.	Umjetnička knjiga <i>Mladi umjetnici</i>	17
4.1.	Koncept	17
4.2.	Proces i elementi rada	18
4.2.1.	<i>Pismo</i>	18
4.2.2.	<i>Korišteni mediji i alati</i>	19
4.3.	Finalni izgled.....	22
5.	Zaključak.....	26
6.	Literatura.....	28

1. Uvod

Živimo u svijetu u kojem su nam informacije ponuđene na pladnju. Dobivamo ih vizualno, auditivno, taktilno, gustativno ili olfaktivno. Iako pozitivna, takva okruženost i izloženost vanjskim podražajima, sadržajima i spoznajama može dovesti do prezasićenosti i stvoriti kontraefekt gdje čovjek kao takav prolazi kroz prostor, ne pamti i ne apsorbira išta od navedenog. Mnoge značajne informacije ostaju nezamijećene i izbjegnute te tako ne ispune svrhu svog postojanja. U korist povećanja utjecaja tog fenomena dodaje se i interes mladih ljudi za društvene mreže i način komunikacije sa svijetom gdje svatko nehotice apsorbira ponuđeni sadržaj koji se gomila do mjere kada počinjemo vizualno promatrati pokretne fotografije, slušati glazbene zapise bez semantičke opreke i bez samog promišljanja o onome pročitanoj.

Suprotno tomu, svrha ovog završnog rada je prikazati i istaknuti pojedine sugrađane, poznanike ili pak potpune neznance koji svojim djelom i radom pokušavaju postići nešto značajnije te tako doprinijeti kulturi umjetnosti. Iako možda mali i neprimjetni na globalnoj razini, ovi ljudi ulažu trud u korist zajednice, u korist ljudi oko sebe koji su možda čuli za njih. Cilj rada je promocija i sama zastupljenost njihovih imena i djela u sferi umjetničkog stvaralaštva.

Navedeno se ostvarilo u formi umjetničke knjige čija se definicija, povijesni razvoj te upotreba objasnila u prvom dijelu završnog rada. Također, bitna komponenta ove umjetničke knjige je sam proces izrade, tj. tehnika izrade – kolaž koji je isto tako definiran.

Nakon odrađenih i obrađenih intervjua, napisane su biografske priče poput kratkih članaka o svakoj od osoba. Uz tekst se na svakoj stranici nalazi i popratni fotografski sadržaj kako bi priče umjetnika imale više smisla i kako bi približio rad i djelo čitatelju – portretne fotografije, dokumentacije radova umjetnika te prikazani interesi i njihova zanimanja. Svaki mladi umjetnik ima prostor dvolista na kojemu su navedeni svi podaci i činjenice vezane za njega/nju i njihovo stvaralaštvo. Drugi je dio završnog rada posvećen samom procesu izrade i umjetničkoj knjizi kao dijelu materijalnog svijeta.

Kako bi knjiga ispunila svoj smisao i cilj, stranice su skenirane, stvorena je digitalna verzija koja je tiskana u više primjeraka zbog lakše distribucije i mogućnosti veće rasprostranjenosti.

2. Umjetnička knjiga

Umjetnička knjiga prepoznatljiva je forma umjetnosti čiji stvaratelj teži prikazu jedinstvenosti i osobnosti. Umjetnik, pri izradi ove vrste djela, razmatra svaku stranicu kao zaseban koncept dok istovremeno razmišlja o cjelini kao završnom proizvodu. Pod upitnik često dolazi i sama definicija knjige kakvu poznajemo, ona tradicionalna, jer se odnos čovjeka kao čitatelja ili korisnika sadržaja dovodi u pitanje zbog miješanja književnosti, slikarstva, kiparstva ili neke četvrte grane umjetnosti. Eksperimentiranje oblikom, materijalima, pogledom i osvrtom na danu temu također su neke od značajka umjetničke knjige.

2.1. Umjetnost kao ideja ljudskog djelovanja

Umjetnost je duboko ukorijenjena u ljudsku prirodu i predstavlja jednu od najsvestranijih i najosobnijih ljudskih aktivnosti. Ona je izraz kreativnosti, maštovitosti i emocionalnog bogatstva ljudskog uma. Omogućuje pojedincima izražavanje identiteta i interpretaciju iskustava. Umjetnost ima moć prenositi ideje i emocije bez potrebe za jezikom. Slikarstvo, glazba, ples i druge umjetničke forme omogućuju ljudima da izraze ono što riječima ne mogu. Prisustvovati umjetnosti znači biti dijelom zajednice, povezati se s ljudima na emocionalnoj i intelektualnoj razini. Izložbe, koncerti i druge umjetničke manifestacije okupljaju ljude kako bi zajedno doživjeli umjetnost.

Umjetničko djelovanje je bezvremensko, ali se isto tako mijenja i prilagođava vremenu stvaranja. S povijesnog aspekta to znači podređivanje tehnološkom doseg, trendovima i značajkama umjetničkog razdoblja u kojemu je određen oblik umjetnosti nastao. Tako umjetnička djela postaju dio kulturne baštine i povijesti. Ona svjedoče o ljudskom naslijeđu i pružaju uvid u različite epohe i kulture.

Slika 2.1 Izložba sa Sjevera, Sveučilište Sjever, 2015. godina

2.2. Počeci umjetničke knjige

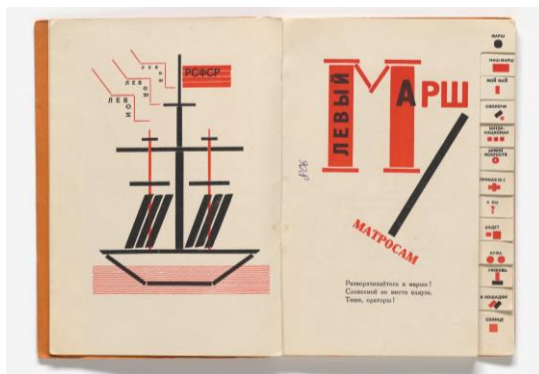
Umjetničke knjige, kao poseban oblik umjetničkog izraza, imaju bogatu povijest koja seže duboko u prošlost. No, 20. stoljeće je označilo značajnu promjenu u njihovom razvoju.

U ranim fazama, umjetnici su često ilustrirali klasične knjige, poput biblijskih ili klasičnih tekstova, koristeći svoju umjetničku vještinu kako bi obogatili tekst. No, s vremenom su umjetnici počeli preuzimati puniju kontrolu nad cijelim procesom stvaranja knjige. [1]

Slika 2.2 Iluminacija, Misal Jurja Topuskoga iz XVI. st.

Razdoblje avangardnog modernizma donijelo je snažan naglasak na eksperimentiranje s formom, tipografijom i dizajnom knjiga. Kao što je do sada u prvom planu komunikacije bio sam sadržaj knjige, tako se sada počeo naglašavati aspekt da i sama forma knjige, izgled stranica ili kvaliteta fotografija i ilustracija može značiti isto. Tijekom ove ere, umjetnici kao što su Lazar El Lissitzky i Kasimir Malevich stvorili su revolucionarne knjige koje su bile više umjetnička djela nego tradicionalne knjige. [1]

Slika 2.3 For the Voice, Lazar El Lissitzky i Vladimir Mayakovsky, 1923. godina

1960-ih i 1970-ih godina došlo je do pravog procvata umjetničkih knjiga, posebno u Sjedinjenim Američkim Državama. Umjetnici poput Edwarda Rusche i Sol LeWitta počeli su stvarati knjige koje su istraživale konceptualne aspekte umjetnosti i knjiga kao objekata. Umjetnici su postajali sve više svjesni knjige kao medija za izražavanje svojih ideja i eksperimentiranje s njima. Pitanje identiteta knjige i njenog odnosa prema tradicionalnoj književnosti i umjetnosti postalo je izuzetno važno. Edward Ruscha je u svojim knjigama *Twentysix Gasoline Stations* i *Every Building on the Sunset Strip* (Slika 2.4) koristio dokumentarnu fotografiju unutar konceptualne ideje te tako stvorio knjige jednostavnog izgleda i kompozicije, ali i dubokog konceptualnog značenja. Slično tome, Sol LeWitt je eksperimentirao s tekстом i geometrijskim oblicima u svojim knjigama, povezujući ih s njegovim konceptualnim umjetničkim radom. U to vrijeme, umjetničke knjige nisu bile samo umjetnička djela, već su postale sredstvo izražavanja ideja i kritičkih stavova prema društvu, politici i umjetničkim ustanovama. [1]

Slika 2.4 *Every Building on the Sunset Strip*, Edward Ruscha, 1966. godina

2.3. Tri velika „D”

Iako vizualno prepoznatljive, umjetničke knjige nije lako definirati. Možemo imati pretpostavke toga što one nisu i što ne predstavljaju, možemo zamisliti kamo njihovo djelovanje seže i na koja sva semantička pitanja daju odgovore. Umjetničke su knjige kompleksna pojava kad je u pitanju tema o kojoj progovaraju, njihov položaj u društvu i društvenim pitanjima te njihova različitost od ostalih djela umjetnosti.

2.3.1. Distribucija

Umjetničke su knjige u ovom periodu doživjele značajni napredak u pristupačnosti kada se fotokopiranje počelo istraživati kao tehnika za reprodukciju i distribuciju. Do tada su knjige izrađivali sami umjetnici prezentirajući svoje vještine i tehnologiju kojom su raspolagali. U skladu s tim, knjige su bile forma bez pravila, bile su jedinstvene u svom postojanju i prikazivale su umjetnost samu; ne masovnu publikaciju ili izdavačko poduzeće kao takvo. [1]

Kasnije dolazi do masovne proizvodnje umjetničkih knjiga koja sa sobom donosi nekoliko benefita, a demokratizacija je jedan od njih: dostupne su većem broju ljudi, prenosive su i jeftine. Zahvaljujući tvrtkama poput Printed Matter (Slika 2.5), Franklin Furnace ili True, umjetničke su knjige bile objavljujane, izdavane i prodavane. Povijesno gledano, ovakav način distribucije govori o neovisnosti umjetnika koji progovaraju, stvaraju i objavljuju svoj rad kao odgovor na nedovoljnu rasprostranjenost umjetnosti unutar populacije. [2]

Takve knjige koje su se lako replicirale i bile ekonomične za proizvodnju, omogućile su umjetničkim djelima da se šire izvan ustaljenih struktura i stignu do publike bez potrebe za odobrenjem institucija ili komercijalnih subjekata. Knjiga je označavala da umjetnikov rad može biti dostupan mnoštvu na različitim lokacijama u bilo kojem trenutku - što je više kopija proizvedeno, djelo se može šire distribuirati. To svojstvo daje knjizi društvenu dimenziju i pojačava njenu političku relevantnost. Tako, umjetnička knjiga može postati izuzetno snažno sredstvo komunikacije. [3]

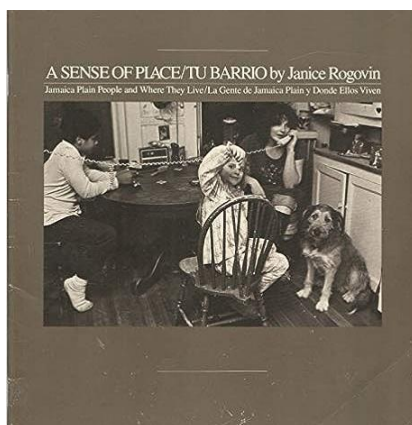
Slika 2.5 Poslovnica tvrtke Printed Matter u četvrti Tribeca, New York u ulici Lispenard (1977. - 1989.)

2.3.2. Demokratizacija ideja

Pristupačnost i funkcija umjetničkih knjiga bili su glavni razlog njihovog rasta popularnosti 60-ih godina prošloga stoljeća. Uz konceptualne umjetnosti, ova se forma umjetničkog djelovanja pojavila kao odgovor na dosadašnje stanje umjetnosti i pokušala popularizirati rad i djelo umjetnika. Temom i idejom osvrtna se na stanje nacije, političko ili filozofsko, kao način buđenja svijesti naroda. Iako materijalno pristupačna, idejno je za prosječnog čovjeka bila nejasna, a realizacijski se nije uklapala u domenu potrošačkog načina promišljanja.

Praktičar umjetnosti Mike Glier početkom je 1980-ih godina izjavio kako umjetničke knjige moraju komunicirati raznoliku publiku, dotaknuti se teme politike i biti učinkovite na tom polju. Nekoliko godina nakon osvrnuo se na nepomično stanje: „Prošli smo fazu opreza i ušli u natjecanje života ili smrti s masovnom kulturom. Ako umjetničke knjige ostanu novost u svijetu umjetnosti, one su promašaj.”

Središnje pitanje oko kojeg se stvaraju teorije prednosti i nedostataka ovog oblika umjetnosti obuhvaća potrebu za novitetom kada je u pitanju forma ili sama funkcija i razlikovanje umjetničke knjige od drugih medija umjetnosti. Kao odgovor na dvojbe iznosi se činjenica o postojanju umjetničkih knjiga koje se vode realnošću prije nego li fikcijom i kao takve pružaju ideje i informacije kao refleksije određenih socijalnih pitanja do kojih možemo doći lakše i brže nego čitanjem posebno specijaliziranih radova i knjiga. Jedna od primjera je dvojezična umjetnička knjiga Janice Rogovin *A Sense of Place/Tu Barrio* (Slika 2.6) koja sadrži kratke i osobne tekstove o radnoj klasi zajednice savezne države Massachusetts. Prikazuje uzorak jedne četvrti i cjeline susjedstva kao sociologiju u malom, ali isto tako i prtok imućnijih ljudi te njihov utjecaj na životne standarde zajednice. No, granica umjetničke knjige, fotoknjige ili neke treće forme publikacije ovakvog oblika postaje nejasna kada se umjetnost posveti stvarnom problemu kao pokretaču ideje. S druge strane je bitno umjetničke knjige integrirati u stvarni svijet, ali pazeći na njihov identitet i nekategoriziranost. [2]

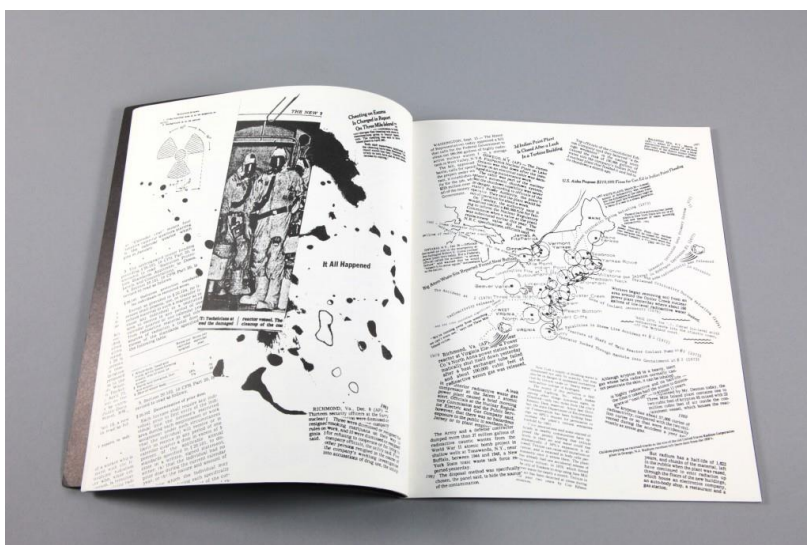

Slika 2.6 *A Sense of Place/Tu Barrio*, Janice Rogovin. 1981. godina

2.3.3. Definicija

Umjetnička knjiga nema čvrstu definiciju, teško ju je uklopiti u okvir rečenice, a svaki pokušaj je odviše specifičan ili pak toliko objektivan da postaje nejasan. Umjetničke knjige nisu knjige o umjetnosti ili knjige o umjetnicima samim, to su knjige stvorene kao umjetnost. Mogu sadržavati samo fotografije ili slike, mogu sadržavati samo tekst, a moguća je i kombinacija obje pojave. Umjetnička je knjiga u svojoj izvornoj zamisli kombinacije izložbe i naracije. [2]

Od kataloga ili monografija razlikuje se po jednoj važnoj činjenici – ove forme nastoje prikazivati umjetnička djela stvorena na nekom drugom mediju. Umjetnička knjiga nije samo tradicionalna knjiga s tekstem i ilustracijama. Umjesto toga, to je oblik umjetnosti u kojem umjetnici koriste knjigu kao medij za izražavanje svojih ideja, vizija i koncepata. To može uključivati kombinaciju teksta, ilustracija, fotografija, grafike i drugih umjetničkih elemenata. Važno je da umjetnici koriste umjetničku knjigu kao način izražavanja svoje kreativnosti i istraživanja umjetničkih ideja. Knjiga kao forma daje nove dimenzije uživanja umjetnosti. Ona kao medij donosi specifičnosti usko vezane za samu sebe: na nama je da ju uzmemo u ruke i listamo što donosi interakciju temeljenu na slijedu, ponavljanju i trajanju. To iskustvo stvara povezanost s medijem, a isto tako dovodi u odnos sveopći predmet i individualnost njegovog korištenja. [3]

Slika 2.7 A Nuclear Atlas, Sharon Gilbert, 1982. godina

Ako sva navedena teoretiziranja i definiranja umjetničke knjige ne daju odgovor na pitanje što to ona je, Marcel Duchamp dao je pojednostavljen odgovor: „Umjetnička je knjiga ako ju je umjetnik napravio ili ako umjetnik kaže da to ona jest.” [2]

3. Tehnike i mediji umjetničke knjige

Umjetnici često, pri izradi ove vrste djela, koriste načine, materijale i tehnike izrade koje ne vezemo za dizajniranje knjiga u tradicionalnom smislu te riječi. Eksperimentiraju vizualnim elementima i njihovim pozicioniranjem unutar i na knjizi (bilo to na njenim stranicama, koricama ili hrptu) kao i samim izgledom umjetničke knjige koja može biti postavljena za čitanje unazad, naopako ili dijagonalno. Mogućnosti su beskonačne, a jedino ograničenje je umjetnikova mašta. Korištenje visokog, plošnog ili dubokog tiska, krasopisa, sitotiska ili digitalnog tiska kao što je fotokopiranje nije nepoznanica u svijetu izrade umjetničkih knjiga. Također, raznovrsnost se pojavljuje i u materijalima koje možemo pronaći unutar stranica knjige, a ono se seže od raznih vrsta tkanina preko gume i plastike do metala i kamena. Ne postoji definicija kojom je određenom materijalu zabranjeno pronaći se unutar umjetničke knjige tako da njihovo nabranjanje može imati desetke tisuća stavki. [4]

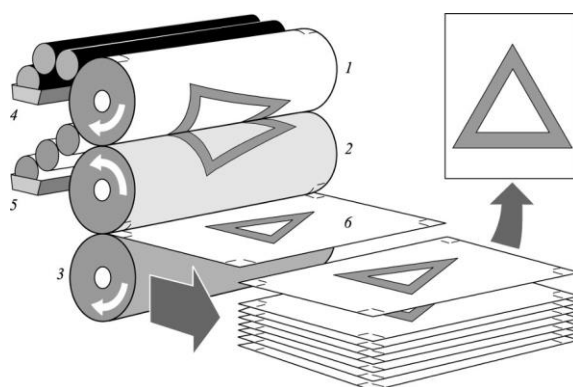
Slika 3.1 Summer, Bessie Smith Moulton, 2013. godina

3.1. Tiskarske tehnike

Tiskarske tehnike su procesi korišteni za reprodukciju teksta, fotografija ili ilustracija na papiru ili drugim medijima poput tkanina, stakla i dr. Ove tehnike imaju ključnu ulogu u izradi umjetničkih knjiga i drugih tiskanih materijala. Svaka od tiskarskih tehnika ima svoje karakteristike i omogućuje umjetnicima različite načine izražavanja i eksperimentiranja unutar sfere umjetničkih knjiga.

3.1.1. Tehnike plošnog tiska

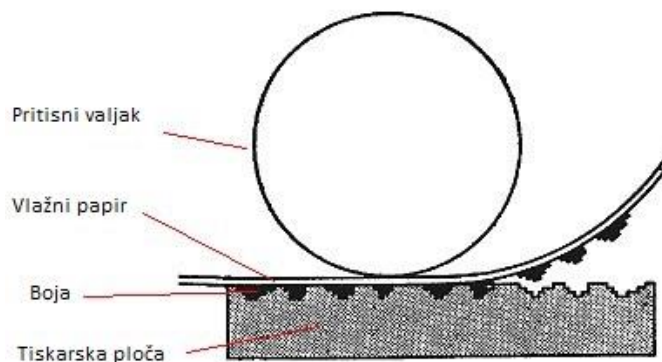
Najzastupljenija tehnika ove vrste tiska je ofsetni tisak ili ofset. Kao tehnika neizravnog tiska, razvila se iz litografije s kamenim pa kasnije i metalnim pločicama. Početkom 20. stoljeća uvodi se tiskovni valjak. 1970-ih godina ofsetno tiskanje postaje najčešća tiskarska tehnika koja se koristi u komercijalnom tisku. U ovom postupku slika se prenosi na posebne valjke koji zatim nanose tintu na površinu gume, a zatim se s gume prenosi na papir. Ova tehnika omogućuje visoku kvalitetu tiska i brzu reprodukciju. [5]

Slika 3.2 Ofsetni tisak

3.1.2. Tehnike dubokog tiska

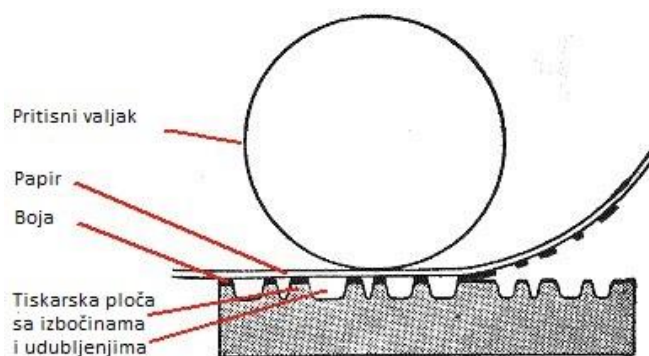
Kao najznačajnija tehnika ove vrste tiska ističe se bakrotisak. Bakrotisak je tehnika koja uključuje duboko urezivanje slike ili teksta u metalnu ploču (graviranje ili jetkanje). Nakon što je ploča premazana tintom i obrisana, tinta ostaje samo u urezanim dijelovima, a zatim se prenosi na papir. Graviranje omogućuje precizan i oštar tisak, često korišten za visokokvalitetne umjetničke knjige. [5]

Slika 3.38 Bakrotisak

3.1.3. Tehnika visokog tiska

Najvažnija tehnika ove vrste tiska je knjigotisak kao tradicionalna tiskarska tehnika koja se temelji na postupku otiska izdignutih metalnih ili drvenih tiskarskih formi. U ovom se postupku znakovi postavljaju u stroju prema zadanom tekstu ili slici koja se želi otisnuti. Nakon postavljanja, tinta se nanosi na njihovu površinu, a zatim se pritiskom prenosi na papir ili drugi medij. [5]

Slika 3.4 Knjigotisak

3.1.4. Tehnika propusnog tiska

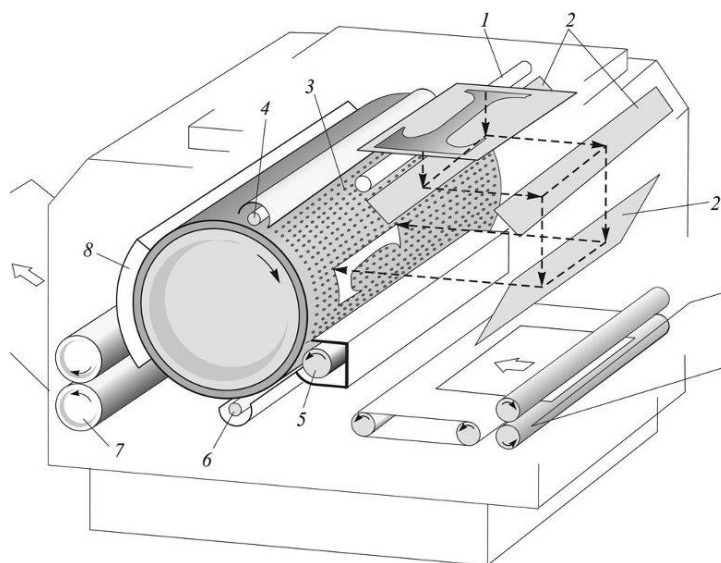
Drugi naziv za ovu tehniku je sitotisak. On koristi mrežu (sito) koja se postavlja iznad površine papira ili nekog drugog materijala, a zatim se tinta potiskuje kroz mrežu kako bi se stvorile slike ili uzorci na materijalu. Ova tehnika često se koristi za stvaranje originalnih i ručno tiskanih umjetničkih knjiga. [5]

Slika 3.5 Sitotisak

3.1.5. Digitalne tiskarske tehnike

Digitalne tiskarske tehnike su procesi tiskanja koji koriste digitalnu tehnologiju za reprodukciju slika i teksta pomoću digitalnih podataka koji stvaraju mastersku sliku iz koje se dobiva tisak. Ove tehnike uključuju digitalni tisak visoke rezolucije bez potrebe za tradicionalnim tiskarskim pločama. Po potrebi se koriste laserski ili tintni pisači. Digitalni tisak omogućuje bržu proizvodnju, fleksibilnost u personalizaciji i visoku kvalitetu tiska. [5]

Slika 3.69 Fotokopiranje

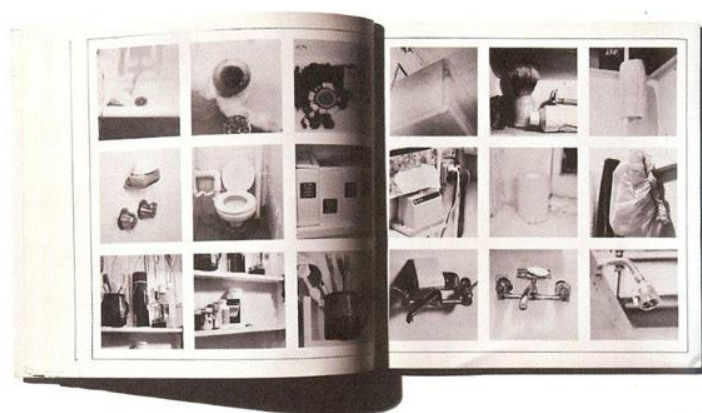
1. osvjetljivanje predloška, 2. sustav ogledala, 3. bubanj s poluvodičkim slojem, 4. nanošenje naboja na bubanj, 5. nanošenje tonera, 6. nanošenje naboja na papir, 7. fiksiranje tonera, 8. čišćenje bubnja

3.2. Mediji umjetničke knjige

Mediji u umjetničkim knjigama variraju široko i ovise o kreativnim namjerama umjetnika. Važno je napomenuti da su umjetnici često inovativni i eksperimentalni u svojim pristupima pa se često koriste kombinacijama različitih medija kako bi postigli određeni umjetnički učinak. Umjetničke knjige su po svojoj prirodi vrlo raznolik medij i dopuštaju umjetnicima da se kreativno izraze koristeći širok spektar tehnika i medija.

3.2.1. Fotografija

Fotografije i fotokopirane slike često se koriste kao ilustracije i vizualni sadržaj umjetničkih knjiga. Fotografije unose autentičnost i stvarnost u knjige, bilo da se radi o dokumentiranju umjetničkih performansa ili o stvaranju umjetničkih kompozicija kao ideja. Fotografije omogućavaju umjetnicima interpretaciju konceptualnih ideja kao vizualno bogat medij. One slikovito prikazuju trenutna stanja motiva s dodatkom umjetnikove perspektive, pružajući gledateljima dublje razumijevanje i emotivnu povezanost s umjetničkim djelom. Također, ona omogućuje umjetnicima da istraže teme identiteta, osjećaja i okoline, čineći je izuzetno svestranim medijem u stvaranju bogatih i intrigantnih umjetničkih knjiga. [6]

Slika 3.7 Autobiography, Sol LeWitt, 1980. godina

3.2.2. Slikarstvo

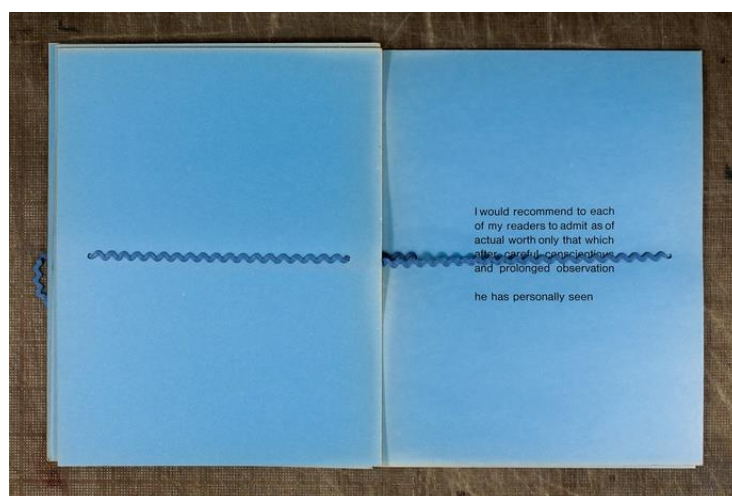
Slikarstvo je značajno prisutno u umjetničkim knjigama kao ključni medij za izražavanje kreativnih ideja i estetike. Umjetnici često koriste slikarstvo kako bi stvorili originalne ilustracije i vizualne priče unutar umjetničkih knjiga. Slikane stranice doprinose složenosti takvih knjiga, pružajući gledateljima vizualno iskustvo koje nadopunjuje tekstualni sadržaj. Slikarstvo u umjetničkim knjigama može varirati od minijaturnih detalja do ekspresivnih kolorističkih kompozicija, često istražujući različite tehnikalije i stilove kako bi se postigao određeni umjetnički učinak. [6]

Slika 3.810 Refuge Rush Hour, Margy O'Brien

3.2.3. Tipografija

Tipografija je bitni element umjetničkih knjiga. Umjetnici često eksperimentiraju s fontovima, stilovima i rasporedom teksta kako bi stvorili specifičnu estetiku. Tipografski uređen tekst može biti samostalno umjetničko djelo ili podrška vizualnim elementima, ali uvijek nosi duboku simboliku i značaj. Tipografski eksperimenti u umjetničkim knjigama često istražuju odnos između teksta i prostora, stvarajući dinamična i interaktivna iskustva za čitatelja. Ovaj spoj teksta i tipografije omogućuje umjetnicima da prenesu svoje misli, poruke i kreativnost na jedinstven način, čineći svaku stranicu umjetničke knjige iskustvom koje se istražuje s pažljivošću prema detaljima i pažnjom prema izražaju. [2]

Slika 3.9 I Would Recommend..., Davi Det Hompson, 1966. godina

3.2.4. Kolaž

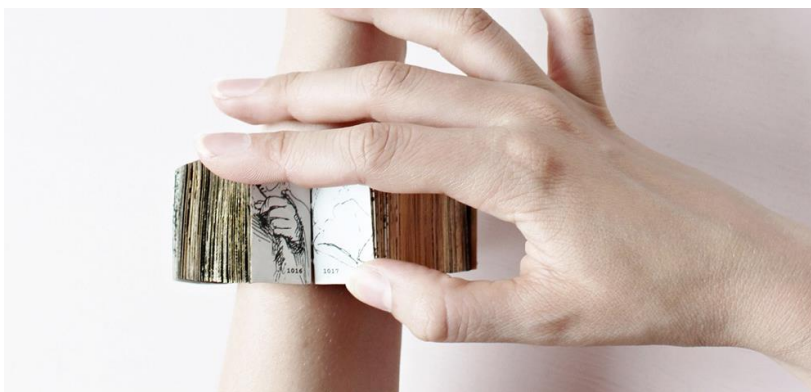
Kolaž kao medij citira kreativnost i slojevitost same izrade, pruža vizualno osebujan dizajn i ima snažan estetski dojam. Kolaž unosi elemente iz različitih izvora i medija u stranice umjetničkih knjiga. Umjetnici često koriste fotografije, ilustracije, fragmente teksta i druge materijale kako bi stvorili kompozicije koje zahtijevaju maštovite interpretacije. Ova tehnika pruža umjetnicima slobodu u izražavanju, eksperimentiranju i stvaranju. [6]

Slika 3.10 *Life is Messy*, Margy O'Brien, 2013. godina

3.2.5. Vezivanje i format

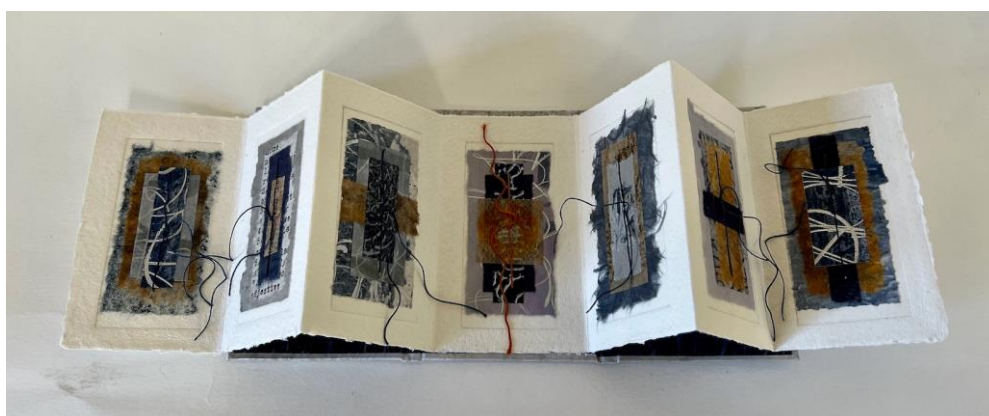
Vezivanje i format igraju ključnu ulogu u oblikovanju i prezentaciji umjetničkih knjiga. Vezivanje predstavlja ključni korak u stvaranju knjige jer određuje strukturu i stabilnost knjige. Postoje tradicionalne metode poput šivanja i lijepljenja, ali i inovativniji pristupi koji omogućuju umjetnicima veću slobodu u oblikovanju. Format knjige također igra ključnu ulogu u prezentaciji umjetničkog sadržaja. Različiti formati knjiga, uključujući nekonvencionalne oblike i dimenzije, utječu na percepciju i doživljaj knjige. Vezivanje i format postaju integrirani dijelovi umjetničkog izraza u umjetničkim knjigama, omogućujući umjetnicima da stvaraju jedinstvene vizualne doživljaje za svoje čitatelje. [7]

Slika 3.111 The Rembrandt Book Bracelet, Lyske Gais and Lia Duinker, 2022. godina

3.2.6. Materijali

Materijali korišteni u umjetničkim knjigama često su odabrani s velikom pažnjom kako bi se postigao određeni učinak. Umjetnici često eksperimentiraju s različitim vrstama papira i drugim materijalima kako bi postigli željeni izgled i teksturu stranica. Osim tradicionalnih papira, koriste se i tkanine, folije, koža i drugi materijali kako bi se stvorio jedinstven prikaz knjige. Također, često se koriste različite vrste tinte i boja kako bi se postigli željeni vizualni efekti. Ovi pažljivo odabrani materijali postaju sastavnica umjetničkog izraza u umjetničkim knjigama, doprinoseći njihovoj estetici i konceptualnom značaju. Kroz upotrebu raznolikih materijala, umjetnici stvaraju knjige koje su ne samo vizualno privlačne, već i taktički intrigantne, što potiče gledatelje da istražuju knjige s dodatnom pažnjom prema materijalima koji su korišteni. [6]

Slika 3.122 The Shape of Pamphlet Stitch, Annwyn Dean, 2023. godina

4. Umjetnička knjiga *Mladi umjetnici*

Umjetnost se često uzima kao sinonim društva i vremena u kojem se stvara. Nije uređena granicama; ona pruža slobodu izražavanja i kreativnog izričaja. Temeljem toga, umjetnici često istražuju granice i postavljaju pitanja koja potiču razmišljanje. Može se reći da su pokretači promjena, oni koji mogu isticati ono trulo i nepravedno u društvu i njegovom ustroju. Kroz svoja djela mogu kritizirati, izazivati i inspirirati promjene oko sebe i unutar ljudi.

4.1. Koncept

Živimo u digitalnom svijetu koji je kao posljedicu korištenja prouzročio prenatrpanost informacijama, tj. nefiltriranu i prekomjernu dostupnost informacija, kako na internetu tako i u svijetu oko pojedinca. Ljudi su svakodnevno izloženi velikoj količini podataka, a da sve te informacije ne mogu efikasno obraditi ili filtrirati. Velika količina dostupnih informacija ne jamči njihovu kvalitetu. Ljudi moraju pažljivo birati izvore i provjeravati informacije kako bi izbjegli širenje lažnih ili neprovjerenih podataka.

Umjetnička knjiga *Mladi umjetnici* zamišljena je kao inspirativni projekt usmjeren na promociju talentiranih umjetnika koji djeluju u manjim krugovima umjetničke scene. Čest je slučaj umjetnika u sjeni *mainstream* umjetničke scene. Ovaj koncept pruža platformu za njihovu priču i rad te pomoć u suočavanju s izazovima informacijske zasićenosti i digitalnog šuma. Ova umjetnička knjiga želi potaknuti čitatelje da razmišljaju o vrijednosti umjetnosti i kreativnosti u svijetu preplavljenom informacijama te da podrže mlade talente u njihovim nastojanjima.

Prikazani su intimni intervjui i umjetnički profili mladih umjetnika koji izlaze izvan okvira i stvaraju inspirativne umjetničke radove u suvremenom svijetu pružajući čitateljima priliku da dublje istraže priče i kreativnost tih umjetnika. Svako poglavlje uključuje prikaz umjetnikovih radova i sažetih portfolija, dopuštajući čitateljima da vizualno dožive njihovu umjetnost. Također, sadržani su i portretni prikazi osoba ili fotografije umjetnika u njihovim radnim okruženjima kako bi čitateljima pružili uvid u sam proces stvaranja.

Kako koncept nalaže, *Mladi umjetnici* bi trebali dobiti svoju platformu kao promociju rada i djelovanja i to nije moguće obraditi u jednom izdanju. Svako novo izdanje predstavilo bi nove umjetnike i njihove priče, a serija bi obuhvaćala raznolike umjetničke prakse i perspektive. To će omogućiti širem čitateljskom auditoriju da cijeni raznolikost umjetnosti i umjetnika.

4.2. Proces i elementi rada

Prva etapa u izradi umjetničke knjige bila je stvoriti uži izbor postave umjetnika koji će se pojaviti u prvom izdanju *Mladih umjetnika*. Pokušala sam pokriti što više grana umjetnosti i tako ujedinila glazbu kao pjevanje, sviranje i stvaranje digitalnih zapisa, ples, slikarstvo, fotografiju i tetovažu te tipografiju i digitalni dizajn.

Nakon formiranja popisa umjetnika, krenula sam s intervjuiranjem svake od osoba. Do pojedinaca sam mogla doći fizički dok sam neke intervju sprovedla pomoću društvenih mreža. Skupivši sve potrebne informacije, krenula sam s pisanjem prozih tekstova koji opisuju osobe kao umjetnike od njihovih najranijih dana i rađanja želje za stvaranjem umjetnosti preko sižea umjetničkog djelovanja do perspektivnih ideja za budućnost s fokusom i smjerom daljnjeg razvoja. Svi tekstovi imaju sličan kostur, ali svaka se priča razlikuje. Fotografski sadržaj unutar članaka prikupila sam iz osobnih arhiva umjetnika, iz portfolija pojedinih fotografa koji su potpisani pod fotografijom, a ostale su autorske.

Umjetničku sam knjigu odlučila izraditi analogno, odnosno medijem kolaža. Svaki tekst je otisnut pomoću tintnog pisača, rezan i lijepljen na stranice knjige. Fotografije su prošle isti proces. Tako izrezan sadržaj postavljan je na stranice i stvaran je *layout* koji nema čvrst izgled ni margine koje se pojavljuju na svim dvolistima uniformno. Cjelokupni dizajn odiše trenutkom i ponuđenim više nego strogom izvedbom kako i sam medij izrade nalaže.

4.2.1. Pismo

Korišteno pismo tekućeg teksta članaka je Univers Next Pro i njegov rez Regular. Temeljem dizajna Adriana Frutigera i pismu Univers iz 1957. godine, pismo je objavljeno 1997. godine kao adaptacija postojećeg pisma i suradnje Frutigera s Linotype Design Studiom. Pod nazivom Linotype Univers koristilo se do 2010. godine kada su ga proširili i preimenovali u naziv koji danas poznajemo. [8]

abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ
0123456789 (!#\$%&/.|*`@',?::)

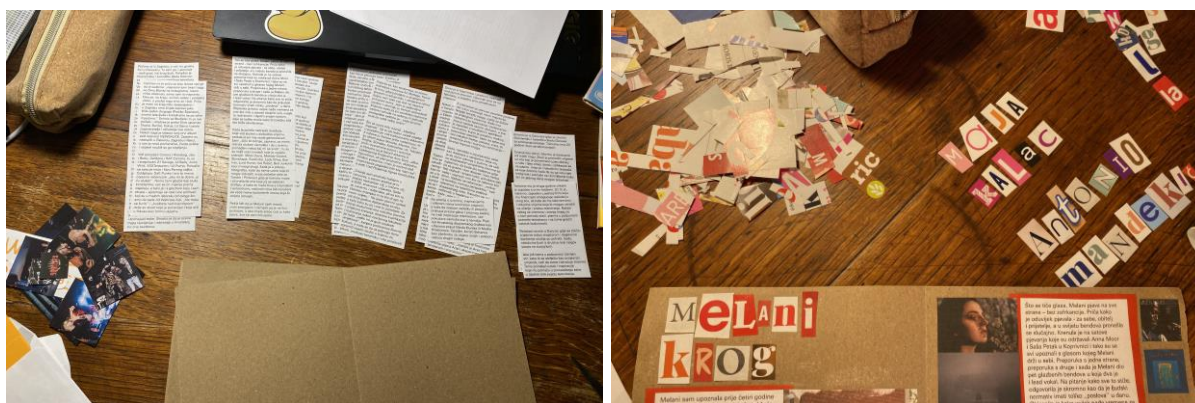
Slika 13 Univers Next Pro Regular

Univers Next Pro popularno je pismo koje se često koristi u grafičkom dizajnu, tiskarstvu, na webu i aplikacijama zbog svoje elegantnosti i neutralnosti, čitljivosti i prilagodljivosti. Pismo je vrlo čisto i jednostavno, što ga čini prikladnim za različite vrste dizajna i komunikacija. Univers Next Pro dolazi u različitim rezovima, uključujući različite debljine (Ultra Light, Thin, Light, Regular, Medium, Bold, Heavy, Black, Extra Black) i širine (Compressed, Condensed, Basic, Extended). Ova raznolikost omogućuje dizajnerima da prilagode font svojim potrebama i višenamjenski ga koriste. Iako je originalni Univers font stariji od pola stoljeća, Univers Next Pro donosi moderan izgled i dodatne značajke koje ga čine relevantnim i danas.

Tekst je zamišljen kao dio dvolista, bez isticanja i okupiranja pažnje. Kao posljedica toga, Univers Next Pro bio je očit odgovor korištenja. Kako kućni pisari nemaju kvalitetan ispis, odabrala sam rez Regular zbog prelijevanja i izostajanja tinte kada su u pitanju tanji rezovi. Univers Next Pro Regular izgleda homogeno i linearno, ne privlači čitateljevu pozornost na sebe kao pismo, već se uklopio kao jednako bitan dio dizajna stranice.

4.2.2. Korišteni mediji i alati

Kako je u pitanju analogna metoda kolažiranja, sav sam sadržaj pripremala za ručnu obradu i slaganje. Djelomično sam koristila kućni tintni pisac za elemente poput teksta i prikupljenih fotografija dok sam dio elemenata stranica tražila u časopisima, novinama i magazinima (Slika 4.2).

Slika 14 Vizualni elementi umjetničke knjige

Slika 15 Korištene publikacije kao materijali

Slova naslovne stranice kao i ona unutar članaka koja nose imena umjetnika, rezana su iz navedenih publikacija (Slika 4.3). Također, dizajnerski element finalnog izgleda korica umjetničke knjige nastao je od fotografija pronađenih unutar istih publikacija (Slika 4.4).

Slika 16 Korice umjetničke knjige

Kako ovaj jedinstven primjerak analognog kolaža krši samu ideju i početni koncept izrade, morala sam pronaći način kako umnožiti umjetničku knjigu i pretvoriti ju u publikaciju. Nakon što je umjetnička knjiga u fizičkom obliku bila gotova, uslijedilo je njeno skeniranje i digitalizacija. Skenirala sam dvolist po dvolist i tako dobivene PDF datoteke otisnula na A4 format u nekoliko primjera kako bih dobila doživljaj publikacije. Svaka je umjetnička knjiga uvezana posebno, iglom i koncem kako bi se zadržao efekt osobnosti i brige o intimnom sadržaju unutar korica.

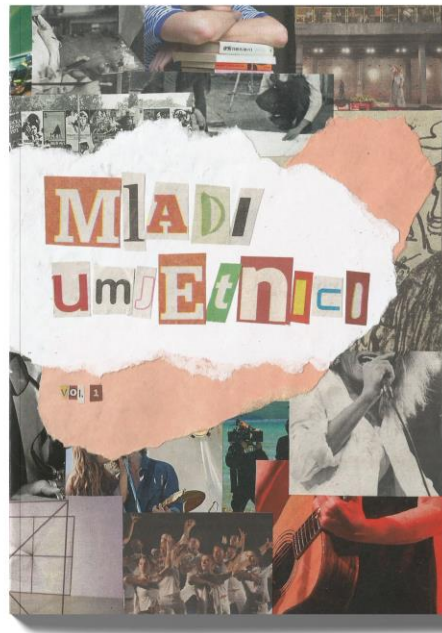

Slika 17 Skenirani sadržaj za ispis

Slika 18 Skenirani sadržaj za ispis

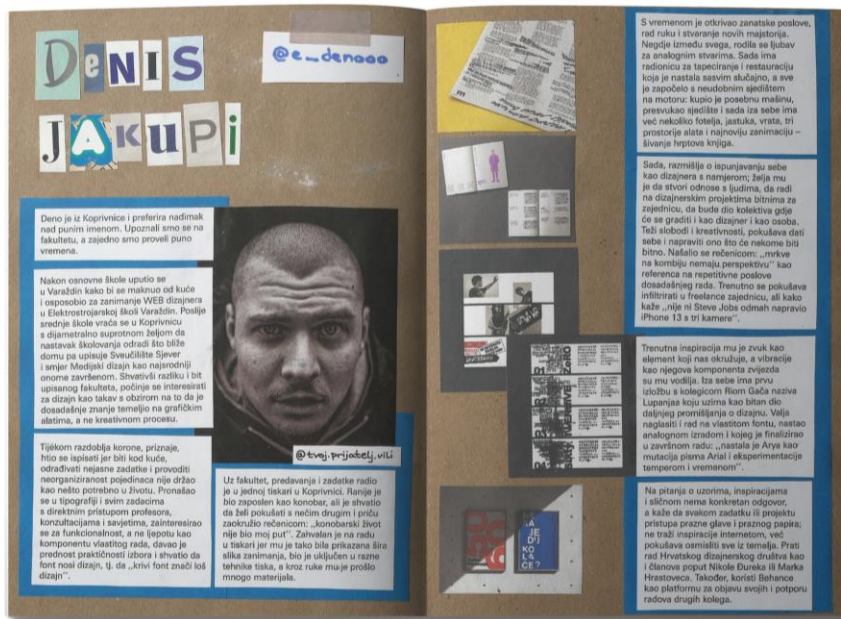
4.3. Finalni izgled

Slika 19 Korice 1

Slika 20 Prvi dvolist

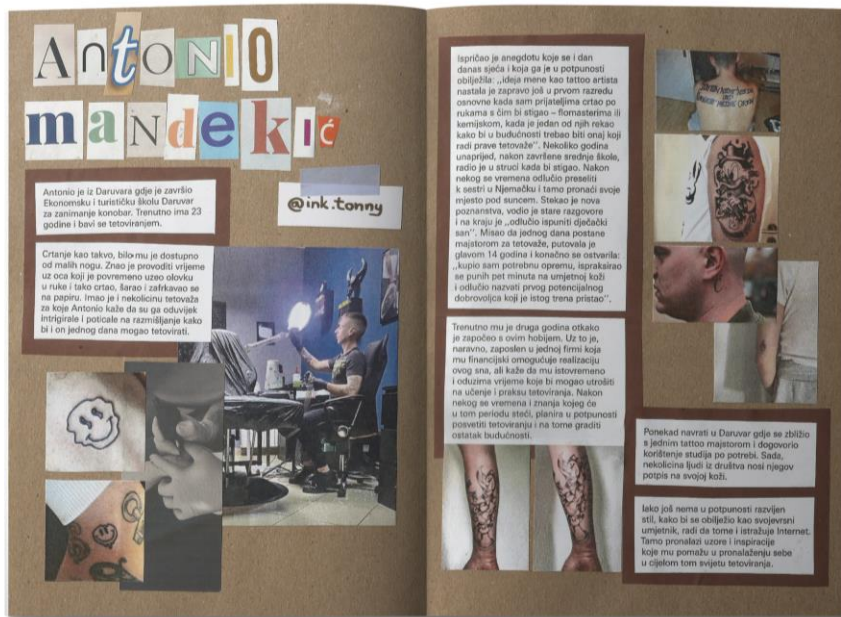
Slika 21 Drugi dvolist

Slika 22 Treći dvolist

Slika 23 Četvrti dvolist

Slika 24 Peti dvolist

Slika 25 Korice 2

5. Zaključak

Umjetnička je knjiga kroz povijest poprimala razne oblike izričaja. Kako se razvijala spoznaja o raznolikosti upotrebe formata knjige, tako su i umjetnici otkrivali razne načine izražavanja i konceptualizacije svojih ideja. Danas, umjetničke knjige ostaju vitalan dio suvremene umjetničke prakse. Umjetnici i pisci surađuju kako bi stvarali knjige koje istražuju raznolike teme i forme, koristeći tehnologiju i tradicionalne metode kako bi izrazili svoje ideje. Umjetničke knjige su postale kolekcionarski predmeti, izložene u muzejima i galerijama te su često prodavane u ograničenim izdanjima, čime se nastavlja tradicija inovacije i eksperimentacije u svijetu knjiga i umjetnosti.

Umjetnici su oduvijek išli u korak sa svijetom i njegovim promjenama, imali su štošta za reći kroz kreativne medije kojima su se koristili. Često su bili buntovnici i iskazivali su stajališta o temama politike i svijeta oko sebe. Kao takva ideja nastala je i umjetnička knjiga naziva *Mladi umjetnici* koja za koncept drži promociju umjetnika i prikazivanje njihovog umjetničkog djelovanja. Temelji se na sveopćoj dostupnosti informacija koja može doseći mjeru prezasićenosti, gubitka kontrole nad podacima ili nepreglednosti kada je u pitanju istraživanje novoga. *Mladi umjetnici* daju sažet prikaz umjetnikovog djelovanja i mogućnost daljnjeg istraživanja, daju uvid u umjetničku scenu onih malih i ne toliko istraženih krugova.

KLON
ALISUBAINO

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, ANADELA KARLA LADEŽABEK (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom DIZAJN KNJIGE UMJETNIKA: MLADI UMJETNICI - (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Anadela Karla Ladježabek
(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

6. Literatura

- [1] J. Drucker: A century of Artists' Books, Granary Books, New York, New York, 1995.
- [2] J. Lyons: Artists' Books: A Critical Anthology and Sourcebook, Visual Studies Workshop Press, Rochester, New York, 1985.
- [3] www.printedmatter.org/about/artist-book, pristupljeno 10.8.2023.
- [4] A. Burkhart, Art Education, Articulate Activism: Artists' Books Take Issues, vol. 60, br. 1, siječanj 2007, str. 25-32
- [5] www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61456, pristupljeno 13.8.2023.
- [6] K. Wasserman: The Book as Art: Artists' Books from the National Museum of Women in the Arts, Princeton Architectural Press, New York, New York, 2007.
- [7] F. Morlok, M. Waszelewski: Bookbinding: A Comprehensive Guide to Folding, Sewing, & Binding, Princeton Architectural Press, New York, New York, 2018.
- [8] <https://fontsinuse.com/typefaces/1160/univers>, pristupljeno 9.9.2023.

Popis slika

Slika 2.1 Izložba sa Sjevera, Sveučilište Sjever, 2015. godina, izvor: https://www.unin.hr/2015/03/izlozba-sa-sjevera-2/ , pristupljeno 20.8.2023.	2
Slika 2.2 Iluminacija, Misal Jurja Topuskoga iz XVI. st. , izvor: https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27120 , pristupljeno 20.8.2023.....	3
Slika 2.3 For the Voice, Lazar El Lissitzky i Vladimir Mayakovsy, 1923. godina, izvor: https://www.moma.org/collection/works/14473 , pristupljeno 20.8.2023.	3
Slika 2.4 Every Building on the Sunset Strip, Edward Ruscha, 1966. godina, izvor: https://www.macba.cat/en/art-artists/artists/ruscha-edward/every-building-sunset-strip , pristupljeno 20.8.2023.	4
Slika 2.5 Poslovnica tvrtke Printed Matter u četvrti Tribeca, New York u ulici Lispenard (1977. - 1989.) , izvor: https://www.printedmatter.org/about/mission-history , pristupljeno 20.8.2023.	5
Slika 2.6 A Sense of Place/Tu Barrio, Janice Rogovin. 1981. godina, izvor: https://www.amazon.com/sense-place-Jamaica-people-barrio/dp/B0006E4XGW , pristupljeno 20.8.2023.	6
Slika 2.7 A Nuclear Atlas, Sharon Gilbert, 1982. godina, izvor: https://blogs.massart.edu/artistsbooks/2015/11/10/a-nuclear-atlas-by-sharon-gilbert/ , pristupljeno 20.8.2023.	7
Slika 3.1 Summer, Bessie Smith Moulton, 2013. godina, izvor: http://bessiesmithmoulton.blogspot.com/2013/11/summer-shell-book.html , pristupljeno 20.8.2023.	8
Slika 3.2 Ofsetni tisak, izvor: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44816 , pristupljeno 2.9.2023. Ofsetni tisak.....	9
Slika 3.3 Bakrotisak, izvor: https://filatelija-hunjak.hr/10-filatelija/71-raspoznavanje-vrsta-tiska , pristupljeno 2.9.2023.	9
Slika 3.4 Knjigotisak, izvor: https://filatelija-hunjak.hr/10-filatelija/71-raspoznavanje-vrsta-tiska , pristupljeno 2.9.2023.	10
Slika 3.5 Sitotisak, izvor: https://geadata.hr/sto-je-sitotisak-diy-tehnika-tiska/ , pristupljeno 2.9.2023.	10
Slika 3.6 Fotokopiranje, izvor: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=20259 , pristupljeno 2.9.2023.	11

Slika 3.7 Autobiography, Sol LeWitt, 1980. godina, izvor: http://artistsbooks.info/AB_Lewitt%20Sol_Autobiography.html , pristupljeno 3.9.2023.....	12
Slika 3.8 Refuge Rush Hour, Margy O'Brien, izvor: https://www.margyobrien.com/books/Refuge-Rush-Hour.html , pristupljeno 3.9.2023.	13
Slika 3.9 I Would Recommend..., Davi Det Hompson, 1966. godina, izvor: https://www.printedmatter.org/catalog/artist/910 , pristupljeno 3.9.2023.....	13
Slika 3.10 Life is Messy, Margy O'Brien, 2013. godina, izvor: https://www.margyobrien.com/books/Life-is-Messy.html , pristupljeno 3.9.2023.	14
Slika 3.11 The Rembrandt Book Bracelet, Lyske Gais and Lia Duinker, 2022. godina, izvor: https://kottke.org/tag/Lyske%20Gais , pristupljeno 3.9.2023.	15
Slika 3.12 The Shape of Pamphlet Stitch, Annwyn Dean, 2023. godina, izvor: https://annwyndean.co.uk/2023/04/10/book-iii-10th-april-2023/ , pristupljeno 3.9.2023.	15
Slika 3.13 Asterisk, Julia Hou, 2019. godina, izvor: https://books-on-books.com/2020/06/22/bookmarking-book-art-julia-hou/ , pristupljeno 8.9.2023.	16
Slika 4.1 Univers Next Pro Regular, izvor: https://www.cufonfonts.com/font/univers-next-pro , pristupljeno 9.9.2023.	18
Slika 4.2 Vizualni elementi umjetničke knjige, izvor: vlastiti izvor	19
Slika 4.3 Korištene publikacije kao materijali, izvor: vlastiti izvor	20
Slika 4.4 Korice umjetničke knjige, izvor: vlastiti izvor	20
Slika 4.5 Skenirani sadržaj za ispis, izvor: vlastiti izvor	21
Slika 4.6 Skenirani sadržaj za ispis, izvor: vlastiti izvor	21
Slika 4.7 Korice 1, izvor: vlastiti izvor.....	22
Slika 4.8 Prvi dvolist, izvor: vlastiti izvor	22
Slika 4.9 Drugi dvolist, izvor: vlastiti izvor	23
Slika 4.10 Treći dvolist, izvor: vlastiti izvor	23
Slika 4.11 Četvrti dvolist, izvor: vlastiti izvor.....	24
Slika 4.12 Peti dvolist, izvor: vlastiti izvor	24
Slika 4.13 Korice 2, izvor: vlastiti izvor.....	25